

Őszintén megvallva, a Közgazdaságtudományi Egyetem vállalkozását kezdetben nem fogadta osztatlan lelkesedés. A bibliográfia jelenlegi formája már jórészt eloszlatja a kétkedést. A fent jelzett és néhány egyéb probléma megoldásával a bibliográfia közreadói még több joggal dicsekedhetnek majd azzal, hogy a kutatás mindennapi gyakorlatában nélkülözhetetlen munkaeszközt alkottak, elnyervén ezzel a fáradságos munka valódi jutalmát.

FÖLDI Tamás

Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve
1972. Bp. 1975. 425 p.

Két kérdésre kell válaszolnia az ismertetőnek, amikor kézbe veszi az Országos Széchényi Könyvtár legutóbbi évkönyvét. Az egyik, hogy mit vár egy intézmény évkönyvétől, és az erre adandó válasz - ha szubjektív is - egyszerű: az intézmény éves tevékenységének regisztrálásán túl az intézmény életébe, az ott folyó munkák legérdekesebb mozzanataiba, érdeklődésre számot tartó eredményeibe és gondjaiba való bepillantás lehetőségét. A másik, nehezebben megválaszolható kérdés az, hogy mit engedhet meg inkább magának nemzeti könyvtárunk, jobb szót nem találván - mi árt kevésbé presztízsenek: az évkönyv szerényebb kivitele (bár értékes és informatív illusztrációról nem szívesen mondanánk le), vagy az évkönyv már-már tragikomikus kisése. A recenzens itt e kérdésnek csak feltevésére vállalkozhat, legfeljebb annyi megjegyzéssel, hogy vajon hány olvasót érdekel 1976-ban az OSzK 1972. évi tevékenysége, és hányat - előreláthatólag 1977-ben - a recenzens ehhez fűzhető megjegyzései?

Ezzel át is térhetünk az évkönyv "II. A könyvtári munka elvi és gyakorlati kérdései" címet viselő részére, ami az évkönyv egészét tekintve már nem is különül el élesen a III. résztől. Ez utóbbi könyvtörténeti és művelődéstörténeti tanulmányok közreadásával tulajdonképpen a második részben megkezdett sétát folytatja, amelynek során az olvasó a bepillantásnak azt a lehetőségét kapja meg, amit az évkönyvtől várhat.

Sétánkat az általánosabb kérdéseknél kezdve elsőként Wix Györgyné tanulmányát olvashatjuk egy "XVIII. századi magyar anonim-lexikon" összeállításának problémáiról. Meggondolva, hogy magyar anonim-lexikon még nem jelent meg, és hogy az időhatárként vállalt 18. század az anonim publikációk egyik "virágkora", különösebb bizonyításra nem szorul a felmerülő kérdések előzetes tisztázásának szükségessége. Erre vállalkozik a tanulmány, logikusan megszabva és kifejtve az összeállítás tartalmi és formai határait, de többet is ad ennél, néhány példájával - egyes téves névmegállapítások korrekciójával - máris felkelti érdeklődésünket és várakozásunkat. Az általánosabb kérdések közé sorolhatók azok a tanulmányok, melyek az OSzK hungarica-anyagára épülnek. Ilyen Käfer István izgalmas dolgozata, mely három zsolnai kalendárium krónikájának összevetésével világítja

meg a magyarországi művelődéstörténet egy darabját "Zsolnai szlovák kalendáriumok történet-szemlélete a Rákóczi-szabadságharc korából" címmel. Tulajdonképpen hasonló feladatra vállalkozik - bár más korból és más módszerekkel - Jeszenszky Géza tanulmánya: "A Times és Magyarország az 1904-1906-os politikai válság idején" A magyar történelem szempontjából egyáltalán nem mellékes külföldi megítélés (az adott esetben az angol közvélemény) jobb megismeréséhez nyújt lehetőséget a tanulmány a Times hasábjain megjelent, meglepően nagy érdeklődést tanúsító sajtóvisszhang feltárásával és elemzésével. Tovább haladva a magyar történelemben 1942-43-hoz kötődik a harmadik hungarica-tanulmány, Markovits Györgyié, aki "Egy New York-i magyar folyóirat a második világháború idején" címmel a "Magyar Fórum"-ot mutatja be. S hogy ez a bemutatás mennyire szükséges, talán még az évkönyvénél szélesebb olvasóréteg előtt is, azt a folyóirat főszerkesztésének névsorára vetett pillantás eldöntheti, hiszen köztük találjuk Károlyi Mihály, Ignó, Tamás Aladár, Moholy-Nagy László, Jászi Oszkár nevét.

Az általános kérdésekkel foglalkozó tanulmányok sorában a legáltalánosabb, és mégis az OSzK tevékenységi körébe is tartozó (egyben a Könyvtártudományi és Módszertani Központot képviselő) tanulmány Horváth Tiboré a könyvtári szolgáltatások rendszeréről. "A könyvtári szolgáltatások fogalomkörébe mindaz beletartozik, amit dokumentum-gyűjteményekre építeni lehet" - szögezi le a szerző, és ennek szellemében vitatja (joggal) a könyvtári és a dokumentációs, tájékoztatási tevékenység merev elhatárolását. Saját maga által megfogalmazott célja szerint a tanulmány nem újat akar mondani, hanem rendszerezni, a rendszer belső logikája szerint végiggondolni, és - mintegy "menet közben" - szakmai részletkérdések tisztázásával strukturaként leírni e tágran értelmezett szolgáltatási rendszert. Tanulmánya végül is kissé "kétarcu" lett, elvégezvén a rendszerezés maga szabta - és nem könnyű - feladatát úgy, hogy azt bizvást ajánlhatjuk a tájékoztató szolgáltatások rengetegében eligazítást kereső széles szakmai olvasótábor figyelmébe. Ami viszont a szakmai részletkérdések tisztázódását illeti, a tanulmány néhány mondata, megjegyzése egy-egy (már csak szűkebb szakmai réteg számára szóló) vitacikket sűrít magába. Aránytalannak tűnik a szolgáltatások másik csoportjának, a dokumentumok szolgáltatásának egy oldalnyi tárgyalása a tájékoztató szolgáltatások huszonkét oldalas taglalásával szemben, azonban igaza van a szerzőnek abban, hogy "ez a terület már nagyon ismerős" Csak éppen nem szorulhat ki a szolgáltatási rendszer perifériájára, hiszen az egész struktúra egymásra épülő elemekből áll, és a végcél az esetek legnagyobb részében - akár visszakereső tájékoztatásról, akár szétsugárzásról van szó - a releváns információt hordozó dokumentum rendelkezésre bocsátása.

További sétánk - immár az eddig nem említett tanulmányok évkönyvbeli sorrendjében haladva - az OSzK egy-egy részlegébe vezet, elsőként a restaurátorokhoz. Nem véletlen, hogy munkájukról két tanulmány számol be az évkönyv lapjain, hiszen hazai publikálási lehetősége alig van e szép szakma sajnálatosan kevés művelőjének. Szinte kiegészíti egymást a két cikk: B. Kozocsa Ildikó általában szól a Restauráló Laboratórium munkájáról (kiemelve persze a legérdekesebb darabokat) és az általa felkeltett érdeklődést már mélyebb rétegekbe viszi Kastaly Beatrixnak a hirlap-

állományvédelem és restaurálás általános kérdéseit is igen jól összefoglaló írása. Ezután a különféle táruk munkájából kapunk izelítőt. W. Salgó Ágnes Bogáti Fazekas Miklós 1577-ben megjelent Plutarchos átdolgozását (Szep historia az tökéletes aszszonyállatokról) ismertetve ad értékes adalékokat a 16. századi magyarországi görög műveltségről. (Említsük meg külön érdemként, hogy a rövidebb görög szövegrészek átírásakor az ISO szabványt használja.) Borsa Gedeon Manlius kötetstábláiból előkerült nyomtatványokat és egy ezekből megismert magyar nyelvű verses históriát ismertet. Soltész Zoltánné egy új szerzeményt, Gregor Gelbhaar bécsi nyomdász 1638. évi magyar kalendáriumát mutatja be. Berlász Jenő másfél évtizeddel korábbi tanulmányának szinte folytatásaként ad újabb információkat Istvánffy Miklós tékájáról, és e szerény megnevezés alatt részletes leírását adja egy Zágrábban lévő - eddig nem ismert - Istvánffy-kódexnek, és a zágrábi Corvin-kódex vándorutját követve a Draskovich és az Istvánffy család krónikáját is felvázolja. "Egy elfelejtett magyar szlavista" címen Fried István Kállay Ferenc munkásságát elemzi, mely megérdemli, hogy "fejezet legyen a magyar szlavisztika történetében". Rendkívül érdekes - és a régiségek és a népművészeti tárgyak gyűjtésének mai divatját tekintve - aktuális olvasmány Kelecsényi Ákos tanulmánya "Egy magyar régiségkereskedő a 19. században" címmel, Literáti Nemes Sámuelről, "a kor antikváriusi életének legérdekesebb" alakjáról. "Organum a nagy közönségért" címen megjelenésének 120. évfordulója alkalmából a Vasárnapi Ujság Bach-korszakbeli helyzetét és tevékenységét elemzi Miklóssy János. Végül a Színháztörténeti Tár új törekvéséről, a szcenikai emlékek gyűjtésének fontosságáról olvashatunk bevezető szavakat Keresztury Dezsőnek Az önálló magyar opera és balett-szcenika kialakulását felvázoló értékes tanulmányában.

Az évkönyv tehát bepillantást ad az OSzK részlegeinek sokoldalú tevékenységébe, a legérdekesebb munkák eredményeibe, gondjaiba. Ezért lehet érdekes olvasmánya minden könyvtárosnak.

MOHOR Jenő

Külföldi Társadalomtudományi Kézikönyvek. Országos Gyapodási Jegyzék. 1975. 1. sz. Országos Széchényi Könyvtár, [1976]. Szerk. Kondor Imréné.

Az OSzK az alábbiakban ismertetendő kiadványának elindításával, a már funkcionáló kliring jellegű céduellaállással együtt, a maga részéről, úgy tűnik, megoldottnak tekintheti az "OGyJ-kérdést". Az Országos Gyapodási Jegyzék másfél évtizedes fennállása talán avval váltotta ki a legélesebb kritikát - itt csak a III. Országos Könyvtárügyi Konferencia előkészítő anyagaira kívánok utalni -, hogy, lévén tájékoztató eszköz, éppen az anyagban való tájékozódás elemi feltételeit sem biztosította. Az 1971-ben